

Критерії оцінювання з української мови та української літератури

Пояснювальна записка

Оцінювання результатів навчання з української мови та української літератури здійснюється на основі компетентнісного, особистісно орієнтованого, комунікативно-діяльнісного й соціокультурного підходів, які насамперед мають забезпечити розвиток особистості здобувача освіти, формування в нього мовленнєвої культури, комунікативної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

Система оцінювання містить такі види контролю: поточний, тематичний, семестровий, річний.

Завдання для здобувачів освіти можуть бути різного типу:

1. Вправи на вивчення лексики, фонетики, орфоєпії, орфографії, системи частин мови, пунктуації, синтаксису;
2. Вправи на закріплення та перевірку знань граматичного матеріалу (наприклад: тестового характеру);
3. Контрольні роботи (вір, переказ, есе);
4. Завдання на перевірку розуміння прочитаного;
5. Завдання, що вимагає відповідей на питання;
6. Тестові завдання з вибором однієї або кількох відповідей (Google Форми, платформи «На урок», «Всеосвіта»);
7. Завдання на відповідність (наприклад: автор –вір)
8. Творчі завдання (наприклад: створити презентацію)
9. Складання хронологічної таблиці життєвого і творчого шляху письменника;
10. Завдання написати короткий конспект;
11. Вивчити і здати вірш напам'ять або виразно прочитати;
12. Завдання на створення творчого проєкту.

Усім завданням виставляється термін здачі.

Оцінювання завдань різного типу

Вправи на вивчення лексики, фонетики, орфоєпії, орфографії, системи частин мови, пунктуації, синтаксису оцінюються по бажанню викладача, тому що несуть навчальну та тренувальну мету.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завдання є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

Формами поточного оцінювання є **індивідуальне та фронтальне опитування; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль** тощо.

Вправи на закріплення та перевірку знань граматичного матеріалу оцінюються з врахуванням складності, обсягу та правильності виконаної вправи.

Перевірки підлягають знання та вміння з мови, які необхідні передусім для правильного використання мовних одиниць.

Перевірка здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням завдань тестового характеру.

Учням пропонується:

- розпізнавати вивчені мовні явища;
- групувати, класифікувати;
- сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою речень тощо;
- виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні.

В умовах упровадження зовнішнього незалежного оцінювання особливого значення набуває **тестова форма контролю** та оцінювання навчальних досягнень учнів.

Використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Здобувачам освіти пропонується 12 тестових завдань з вибірковими відповідями. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

Контрольні роботи (твір, переказ, есе) оцінюють, використовуючи критерії оцінювання, розроблені окремо для кожного виду роботи.

Твір (переказ)

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих учнів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Одиниця контролю: усне/письмове висловлювання учнів.

Обсяг письмового твору, складеного учнем, орієнтовно визначається так:

<i>Клас</i>	<i>Кількість сторінок</i>
10-й	3,0-3,5
11-й	3,0-3,5

Оцінювання.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			орфографічних і пунктуаційних	лексичних, граматичних і стилістичних
Початковий (Бали цього рівня одержують учні, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв)	1	Учень будує лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна*.	15-16 і більше	9-10
	2	Учень будує лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.	11-12	
Середній (Балів цього рівня заслуговують учні, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі)	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки, наприклад: характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу – не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.	7-8	
	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6	

Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків)	7	Учень самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), вдало добираються лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо.	4	5
	8	Учень самостійно будує достатньо повне (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками(до трьох).	3	
	9	Учень самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу – авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.	1+1 (негруба)	
Високий (Балів цього рівня заслуговують учні, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання)	10	Учень самостійно будує послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу – зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності тексту; але за одним з критеріїв допущено недолік.	1	3
	11	Учень самостійно будує послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками своїх однокласників (у разі переказу – враховує авторську позицію), вміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2
	12	Учень самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає перекон-	-	1

	ливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	
--	--	--

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то вона закруглюється в бік більшого числа.

Переказ. Переказ із творчим завданням.

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читає викладач, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Якщо пишеться переказ із творчим завданням, учням пропонується, окрім того, також завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної із змістом переказу.

У тому разі, коли матеріал читається безпосередньо перед контрольною роботою, обсяг тексту орієнтовно визначається так:

<i>Клас</i>	<i>Кількість слів</i>
10-й	350-400
11-й	350-450

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5-2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу.

Тривалість звучання усного переказу – 3-5 хвилин.

Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе

<i>Критерії оцінювання змісту есе</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання мовного оформлення есе</i>		<i>Бали</i>
Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів		Грамотність		
		орфографічні, пунктуаційні помилки	лексичні, граматичні, стилістичні	
Побудованому учнем (ученицею) тексту бракує зв'язності й цілісності, Урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи; теза не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного аргументу.	1	13 і більше	9-10 більше	1
Побудоване учнем (ученицею) висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.	2	12	9-10 і більше	2
Учневі (учениці) слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлення, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлення; теза частково відповідає запропонованій темі; наведений аргумент не впливає з тези; приклад не є доречним; висновок сформульовано нечітко.	3	11	9-10 і більше	3

<p>Висловлення учня (учениці) за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; <i>є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень словникового запасу нижче середнього; відносна стильова єдність твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.</i></p>	4	9-10	7-8	4
<p>За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; <i>трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.</i></p>	5	7-8	7-8	5
<p>За обсягом висловлення учня (учениці) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; учень (учениця) наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; <i>робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, учень (учениця) неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.</i></p>	6	5-6	7-8	6
<p>Учень (учениця) самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; <i>у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом, нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.</i></p>	7	4	6	7
<p>Учень (учениця) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; <i>трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу, робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання.</i></p>	8	3	5	8

<p>Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; <i>у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.</i></p>	9	1+1 (не-груба)	4	9
<p>Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, <i>але за одним із критеріїв допущено помилку</i>; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.</p>	10	1	3	10
<p>Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.</p>	11	1 (не-груба)	2	11
<p>Учень (учениця) самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.</p>	12	-	1	12

Критерії оцінювання тестових завдань

1. Тестові завдання з вибором однієї або кількох відповідей (Google Форми, платформи «На урок», «Всеосвіта») оцінюють у 0,5 бала, або, відповідно до складності завдання, в 1 бал.
2. Завдання на відповідність оцінюється відповідно рівня його складності у 0,5 – 1 бал за пункт.

Творчі завдання (наприклад, створити презентацію) відносяться до завдань високого рівня складності та оцінюються у 12 балів. При оцінюванні таких завдань враховується обсяг роботи, грамотність, відповідність темі та її розкриття.

Критерії оцінювання презентації

Високий рівень – 50-40

Достатній рівень – 39-30

Середній рівень – 29-20

Початковий рівень – 19 – 0

	Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Зміст	Розуміння завдання	<i>робота демонструє точне розуміння завдання</i>	10
		<i>використані як матеріали, що мають відношення до теми, так і ті, що не мають відношення до теми</i>	5
		<i>використані матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми; зібрана інформація не аналізується і не оцінюється</i>	0
	Повнота розкриття теми	<i>повно</i>	10
		<i>частково</i>	5
		<i>не розкрита</i>	0
	Логіка викладення інформації	<i>матеріал викладений логічно</i>	10
		<i>порушення логіки</i>	5
		<i>відсутність логіки</i>	0
Оформлення роботи (презентація)	Грамотність, необхідний словник, відсутність орфографічних та технічних помилок	<i>грамотна робота з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису</i>	5
		<i>негрубі помилки з точки зору орфографії, стилістики, пунктуації, синтаксису</i>	3
		<i>грубі помилки</i>	0
	Стиль презентації	<i>витриманий єдиний стиль</i>	5
		<i>спостерігаються деякі порушення дотримання стилю</i>	3
		<i>стилю не дотримано</i>	0
	Дотримання кольору в презентації	<i>грамотно підібрана кольорова гама</i>	5
		<i>наявність невідповідності в кольоровій гамі</i>	3
		<i>порушено гармонію кольорової палітри</i>	0
	Розміщення інформації на слайді	<i>оптимальне розміщення інформації на слайді</i>	5
		<i>деякі порушення в розміщенні інформації на слайді</i>	3
		<i>порушення в розміщенні інформації на слайді</i>	0

Критерії оцінювання завдань з української літератури

- ✓ Складання хронологічної таблиці життєвого і творчого шляху письменника належить до завдань достатнього рівня складності і оцінюється відповідно - 7 балів.
- ✓ Завдання написати короткий конспект оцінюється у 6 балів.

Критерії оцінювання читання напам'ять

I. Початковий рівень:

- 1 бал - Учень монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.
- 2 бали - Учень невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.
- 3 бали - Учень читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.

II. Середній рівень:

4 *бали* - При читанні напам'ять твору учень допускає значну кількість помилок різного характеру.

5 *балів* - Учень читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушеннями правил техніки мовлення.

6 *балів* - Учень читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.

III. Достатній рівень:

7 *балів* - При читанні напам'ять твору учень правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.

8 *балів* - Вивчений напам'ять твір учень читає з окремими декламаційними огріхами.

9 *балів* - Учень виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.

IV. Високий рівень:

10 *балів* - Учень виразно, без помилок та неточностей декламує твір напам'ять.

11 *балів* - Вивчений напам'ять твір учень декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.

12 *балів* - Читання напам'ять твору учнем відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності. Учень виявляє особисте ставлення до прочитаного, може сформулювати і висловити своє «надзавдання» (мету) читання твору.

Завдання на створення проєкту відноситься до творчих завдань.

Під час оцінювання враховується

- інформаційна наповненість проєктної роботи,
- граматична та орфографічна правильність,
- форма та вид роботи,
- захист проєкту.

Найчастіше – це завдання з літературного краєзнавства - предметом якої є вивчення фольклорної спадщини і літературних творів, художніх образів, навіяних природою, історичними подіями, традиціями, звичаями, побутом і людьми Полтавщини.